

● عزت و افتخار حسینی در کلام امام خمینی

حضرت امام خمینی در این باره چنین می‌فرماید: شما در کجا سراغ دارید که ملتی این‌طور هماهنگ بشود؟ این‌ها را در تمام کشورهای اسلامی و ملت‌های اسلام، سید الشهداء در روز تاسوعا و عاشورا هماهنگ کرده است؛ بروید هندوستان همین بساط است، بروید پاکستان همین بساط است، بروید افغانستان همین بساط است. هر جا بروید همین بساط است.^(۱)

و حسین (علیه السلام) چون بر زمین فتاد، چشمه عشق افلاکی، از خاک جوشید و زمین و زمان در هم پیچید. زمان برمدار عاشورا و زمین برگردد کربلا، به طواف آمد و از آن روز هر لحظه عاشورا شد و هر جا کربلا. نام حسین در همه عالم پیچید. امروز چون بیرق عزای حسین (علیه السلام) برافراشته می‌شود، عالم در مصیبت سنگین او به سوگ می‌نشیند.

● محرم در کولومبیا

مراسم عزاداری در کولومبیا به صورت سنتی در ایام سوگواری حضرت اباعبدالله الحسین اجرا می‌شود. شیعیان مهاجر در این کشور فاقد حسینیه یا فاطمیه هستند؛ ولی با امکانات محدود، عزت و افتخار حسینی را به نمایش می‌گذارند. تنها مکان تجمع آنان مسجد شهرمایکائو است.^(۲)

● عاشورا در کانادا

برگزاری مراسم دهه محرم و عاشورا از جمله نمودهای فرهنگی ویژه شیعیان کاناداست.

برجسته‌ترین ویژگی مراسم عزت و افتخار حسینی که به صورت مشترک بین جامعه شیعیان مقیم کانادا برگزار می‌شود؛ تشکیل مجالس سخنرانی است که آن‌ها با دعوت از روحانیان از کشورهای عراق، لبنان، هند، پاکستان و ایران، از سخنان آن‌ها استفاده می‌کنند.^(۳)

اجرای مراسم عزاداری شیعیان، در مکان‌های استیجاری سرپوشیده، به عنوان حسینیه است و توأم با سینه زنی و زنجیر زنی می‌باشد. در سال ۱۹۹۳ میلادی، برخی از شیعیان در شهر «تورنتو» کانادا، برای معرفی کردن شیعه به عنوان یک جمعیت مطرح در آن کشور، اقدام به برگزاری راه‌پیمایی به صورت دسته‌های عزاداری نمود که این موضوع در مطبوعات کانادا نیز منعکس گردید.

● قاره آفریقا

شیعیان آفریقای شرقی، شیعیان دوازده امامی و جمع بیش‌تری از آنان شیعیان اسماعیلی هستند. در ایام محرم، شیعیان اسماعیلی در مساجد خود به نام

همه عالم به دنبال حسینیه

سیدعباس رفیعی پور علویچه

عاشورا در سراسر این کشور تعطیل رسمی است و مردم پاکستان فرصت مناسبی برای شرکت در مراسم عزاداری دارند. صدا و سیمای پاکستان، روزهای محرم به ویژه تاسوعا و عاشورا برنامه‌های عادی خود را قطع و یکسره برنامه‌های مخصوص مراسم عزاداری و اخبار ایام را پخش می‌کنند.

● محرم در هند

بزرگ‌ترین جمعیت تشیع در جهان، در شبه قاره هند و پاکستان است که تعداد شیعیان هند دوبرابر شیعیان ایران است.^(۱۰) مضامین و ارزش‌های شیعی در ادب اردو که در معماری امام باره‌ها به کار رفته است، به چشم می‌خورد. در شهر لکنه‌و با وجود نفوذ بریتانیا، فرهنگ غنی شیعه ادامه یافت و مدرسه «الواعظین» به تربیت مربیان و مبلغان شیعه می‌پرداخت. شیعیان هند در ماه محرم هر سال، مراسم با عظمتی در بزرگداشت عزت و افتخار حسینی برپا می‌کنند. در این مراسم به سخنرانی و بیان وقایع کربلا یا نثر و نظم می‌پردازند و متعاقب آن مراسم سینه زنی اجرا می‌شود و آرامگاه کوچکی به نام «تعزیه» و غلم‌هایی که معروف به بیرق حضرت ابوالفضل است، در اماکن متبرک خود به نام «امام باره» نگهداری می‌کنند و در روز عاشورا، طی مراسمی، دسته جمعی بیرون می‌آوردند (نظیر مراسم حمل نخل که در یزد، جنوب خراسان، و بعضی از شهرهای اصفهان، مثل شهر علویجه و دیگر شهرهای ایران مرسوم است) شور مصیبت امام حسین، تأثیر روحی فوق‌العاده‌ای بر زنان آن دیار باقی می‌گذارد. به طوری که الگوهای خود را می‌شکنند، سرخود را شانه نمی‌زنند، جواهرات برخویشتن نمی‌آویزند و از پوشیدنی‌هایی به رنگ روشن خودداری می‌کنند. این سوگواری‌ها گاهی تا اربعین امام حسین ادامه می‌یابد. مراسم عاشورا، اهل سنت در هند را تحت تأثیر قرار داده و موجب تقرب آنان به شیعه گشته است، به طوری که عقیده تفصیل (برتری امام علی و فرزندان او بر سایر خلفا) از سوی بسیاری از نخبگان سنی پذیرفته شده و از بنی‌امیه تبری می‌جویند.

در خانه‌های شیعیان به تعداد افراد خانواده، ماکت‌هایی شبیه حرم مطهر ائمه وجود دارد که به «شبیّه روضه» مشهور است. شیعیان هند با روشن کردن شمع و یا عود در کنار آن‌ها حماسه کربلا را در قلوب خود زنده نگه می‌دارند. مردان نیز در انجمن‌های مختلفی که تحت عنوان «انجمن ماتم» است به عزاداری می‌پردازند و در حالی که شمایل به دست دارند، از خانه‌ای به خانه دیگر می‌روند و در غروب عاشورا، به محل‌هایی که «کربلا» نام گذاری شده است می‌روند و در آن‌جا شمایل را به خاک می‌سپارند.^(۱۱)

● عاشورا در آلمان

پس از جنگ جهانی اول، گروهی از سربازان و افسران مسلمان ارتش‌های درگیر، در آلمان باقی ماندند. طبق منابع آلمانی‌ها در حال حاضر حدود دو میلیون مسلمان در جمهوری فدرال آلمان زندگی می‌کنند که بیشتر آنان شیعه و در شهرهای فرانکفورت، مونیخ، آخن، هاننور، هامبورگ زندگی می‌کنند. در شهر هامبورگ حدود پانزده هزار ایرانی زندگی می‌کنند که محل عبادت و عزاداری آن‌ها مسجدی در کنار دریاچه «استر» است. ساختن این مسجد در سال ۱۳۳۲ش، بنا به تقاضای جمعی از شیعیان ایرانی مقیم هامبورگ به دستور آیه الله العظمی بروجردی شد.

برنامه‌های عزاداری در مسجد هامبورگ در ایام محرم به ویژه تاسوعا و عاشورا با تلاوت قرآن و سپس سخنرانی آغاز می‌شود و با سینه زنی به پایان می‌رسد،

پانصد و دوهزار سنگالی هستند که در محرم و مخصوصاً عاشورا، مراسم عزاداری برپا می‌کنند.

روز عاشورا (معروف به تخریت) در این کشور تعطیل رسمی است و بعضاً هر فرقه‌ای، روزی را تعطیل می‌کند و گاه پیش می‌آید که دویا سه روز متوالی تعطیل است. مراسم عاشورا در سنگال شکل سنتی دارد و هر فرقه به سبک خودش به عزاداری می‌پردازند. مثلاً در بین فرقه‌های تیجانیه و قادریه تا اندازه‌ای مرثیه خوانی رواج دارد و واقعاً عاشورا را از طریق نواهای صوتی برای مردم تشریح می‌کنند. برخی به آداب و رسوم سنتی پای‌بند نیستند؛ ولی در روز عاشورا به نماز و روزه می‌پردازند و هزار بار (قل هو الله احد) و (استغفر الله) می‌خوانند و صلوات می‌فرستند.^(۷)

● عاشورا در مراکش

سنت حسنه‌ای که در دیگر کشورهای اسلامی وجود ندارد یا کم‌تر وجود دارد، این است که مردم مراکش در روز عاشورا دسته جمعی زکات می‌پردازند، تا از این طریق به یاری افرادی بضاعه و مستحق بشتابند. این زکات به دارایی‌های ثابت و منقول و سودهای به دست آمده آن‌ها در سال جاری تعلق می‌گیرد که به سبک جشن عاطفه‌ها جمع آوری و به فقرا و مستمندان می‌پردازند و از سوی دیگر احیای عاشورا برای مردم مغرب یادآور شهادت سبط‌نبی (حسین بن علی) در کربلاست.

● عاشورا در سومالی

با هجرت جمعی از شیرازی‌های ایران به آفریقا در اوایل قرن سوم هجری، اسلام، فرهنگ، تمدن و هنر ایرانی به آن قاره راه پیدا کرد. مردم سومالی ایام محرم به ویژه عاشورا را بزرگ می‌دانند.^(۸)

● محرم و صفر در کنیا

مردم کنیا، آغاز ماه محرم را آغاز سال هجری قمری می‌دانند. مراسم عزاداری مردم کنیا در جراید این کشور منعکس می‌شود. روش عزاداری مردم کنیا و مجالس وعظ، سخنرانی، سینه زنی، و اصطلاحات عزادار، مجلس (Majlis) ماتم، امام باره و چهلم (Chelum) نشانگر آن است که این مراسم چند قرن پیش توسط ایرانیان شیعه به این سرزمین منتقل شده است. مردم کنیا در کنار مراسم سینه زنی، زنجیر زنی، مرثیه سرایی، مجالس تعزیه خوانی (شبیّه خوانی) نیز برپا می‌کنند. بعد از چهل روز هم مراسم چهلم امام و شهدای نینوا برپا می‌کنند. شیعیان کنیا براین باورند که آخرین روز صفر، روز قصاص و کشته شدن عمر سعد توسط مختار ثقفی است، لذا به این مناسبت، این روز را جشن می‌گیرند و پارچه‌های سیاه را از تن بیرون می‌آورند و به شادی می‌پردازند.^(۹)

● عاشورا در سیرالئون

از چند سال پیش در دهه اول ماه محرم و اربعین حسینی، در انستیتو بین المللی علوم اسلام (مهد جمهوری اسلامی ایران) هر شب در سالن اجتماعات رازینی فرهنگی. مراسم عزاداری و سوگواری اباعبدالله الحسین برگزار می‌شود و در برخی از شهرهای مهم سیرالئون از جمله «بیو» و «کنیا» نیز مراسم مشابهی توسط برخی از فارغ التحصیلان حوزه علمیه (قم تبعه سیرالئون) تشکیل می‌شود و به ایراد سخنرانی می‌پردازند.

● محرم در پاکستان

در ایام محرم و عاشورا جامعه پاکستان حالت سوگواری‌های به خود می‌گیرد و «امام باره»‌ها و «ذوالجناح»‌ها که نقش عمده‌ای در فرهنگ عزاداری عاشورای پاکستان دارند، فعال می‌شوند. تاسوعا و

«جماعت خوان» و شیعیان امامیه هندی و پاکستانی در مساجد خود به نام «امام باره» به عزاداری برای امام حسین و شهدای کربلا می‌پردازند.^(۴)

● عاشورا و محرم در مصر

اولین علوی که پا به مصر گذاشت، «علی بن محمد بن عبدالله» بود و بسیاری از مردم مصر با وی بیعت کردند. تشیع در مصر هواداران بسیاری داشت، تا این که متوکل عباسی به سبب ترس از قیام و نهضت علویون، دستور تبعید خاندان ابوطالب را از مصر به عراق در سال ۲۳۶

قمری صادر کرد. پس از سقوط فاطمیان در مصر، فقط میلاد فرخنده امام حسین تا به امروز هم چنان پابرجاست که همراه با برقراری جشن‌های رسمی و با شکوه طی چند روز برگزار می‌شود. صوفیان مصر، شب نیمه شعبان و ماه مبارک رمضان را هم چنان جشن می‌گیرند.

● عاشورا در تونس

با تسلط فاطمیان در سال ۹۰۹ میلادی بر تونس، مذهب شیعه در این کشور کوچک آفریقایی گسترش یافت و با تأسیس شهر مهدیه بر ساحل دریای مدیترانه، فاطمیان اقدام به ترویج مذهب شیعه در سراسر کشور تونس و سپس در شمال آفریقا نمودند. رفته رفته ایام الله تاسوعا و عاشورا جزو سنت‌های مذهبی تونس شد و روز عاشورا از تعطیلات رسمی تونس محسوب می‌شد. مردم تونس به پاس عزت و افتخار حسینی در ایام محرم از هرگونه مراسم شادی مثل جشن عروسی و ختنه کنان و... خودداری می‌کردند و معتقد بودند که اجرای مراسم شادی در این ایام «مش ملیح» یعنی خوش یمن نیست.

یکی دیگر از مراسم این ایام که به اعتقاد آن‌ها صورت می‌گیرد، همراهی در عزاداری حضرت زهراست که با رفتن به قبرستان در صبح عاشورا، با فاطمه زهرا هم ناله می‌شوند. مردم تونس بنابر یک سنت قدیمی، معتقدند که همه ارواح در روز عاشورا کنار قبر خود حضور پیدا می‌کنند و منتظر دیدار پستانگان زنده خود هستند و نمی‌خواهند این انتظار به ناامیدی مبدل گردد و معتقدند ارواحی که دیدار کننده نداشته باشند، حضرت فاطمه برقبور آن‌ها توقف می‌کند و جهت آموزش آن‌ها فاتحه می‌خواند.^(۵)

مردم تونس در این روز هزینه بسیاری جهت خرید طعام و میوه اختصاص می‌دهند و روز تاسوعا تأکید بر خوردن گوشت مرغ و غذایی شبیه ما کارانی دارند. شب عاشورا با آتش زدن علف‌های خشک و شعله‌ور کردن آن‌ها که به «جیجه» شهرت دارد، گلوله‌هایی را شلیک می‌کنند و بر این اعتقادند که این عمل، موجب شادمانی اطفال کربلا می‌گردد.^(۶)

● محرم و صفر در سنگال

شیعیان سنگال بیشتر لبنانی مهاجر که حدود دوهزار و

● محرم و صفر در عربستان

به سبب حاکمیت وهابیون بر سرزمین وحی و وجود اختناق در آن کشور، جمعیت دو میلیونی شیعیان عربستان به صورت پنهانی در خانه‌های خود برای حضرت اباعبدالله الحسین و شهدای کربلا عزاداری می‌کنند.

در مدینه منوره نه مسجد و حسینیه متعلق به شیعیان است که در ایام محرم و صفر و ماه مبارک رمضان مراسم تعلیم و تفسیر قرآن و مجالس روضه خوانی مفصل و مجللی برپا می‌کنند و به عزاداری سنتی می‌پردازند. آل سعود چند سالی است که از ساختن مسجد توسط شیعیان جلوگیری می‌کند و شیعیان مجبورند برای انعقاد مجالس و مراسم مذهبی، حسینیه‌هایی را به عنوان خانه و ملک شخصی ساخته و در آن‌ها تجمع نموده و شعائر دینی و شیعی را اقامه کنند.

در برخی محلات شیعه نشین احساء و قطیف مراسم شبیه خوانی (تعزیه) برپا می‌شود و جمعیت بسیاری در آن‌ها شرکت می‌کنند. در سال‌های قبل مراسم تعزیه خوانی سیار و مفصل بوده است و آتش زدن خیمه‌ها و حمل کاروان اسرا و سرهای شهدا به کوفه به همراه دسته جات عزاداری به صورت سمبلیک به نمایش گذاشته می‌شده است که حکومت آل سعود از آن ممانعت به عمل آورده است.^(۱۸)

● محرم و صفر در عمان

در کشور دو میلیون نفری عمان، یک صد هزار شیعه دوازده امامی زندگی می‌کنند. در اکثر شهرهای عمان حسینیه و مسجد مخصوص شیعیان بنا شده است که همه ساله در ماه محرم و صفر این مراکز سیاه‌پوش و روزها صبح و عصر، روضه خوانی مفصل در آن‌ها برپا می‌کنند.

● محرم و صفر در کویت

از جمعیت یک میلیون نفری کویت چهل درصد آن‌ها شیعه هستند. عزاداری در کویت توسط شیعیان، منحصر به ماه محرم و صفر نیست، بلکه در پنج حسینیه کویت در طول سال، هر شب و هر روز مجالس روضه خوانی برقرار است و کسانی که فراغت دارند، صبح‌ها قبل از رفتن سرکار و شب‌ها بعد از کار در این مجالس شرکت می‌کنند و بهره‌مند می‌گردند. این کشوری است که شیعیان آن معتقد به «کل یوم عاشورا و کل ارض کربلا» هستند. در کشور کویت هیأت‌ها و عزاداران حسینی اجازه خروج از محل عزاداری را ندارند.

پی‌نوشت‌ها:

۱. صحیفه نور، ج ۱۰، ص ۲۱۷
۲. عاشورا در سرزمین‌ها، ش ۵، ص ۲۵، عبدالکریم بی‌آزار شیرازی
۳. همان، ج ۲۹ و ۲۸
۴. عاشورا در سرزمین‌ها، ج ۴، ص ۷
۵. همان، ج ۴، ص ۱۵
۶. کتاب کشور تونس، توصیف بیت الحکمه، کارتاژ، ص ۳۸۲، ۱۹۸۹ «م»
۷. عاشورا در سرزمین‌ها، ج ۴، خلاصه از ص ۲۵ تا ۲۹
۸. عاشورا در سرزمین‌ها، ج ۴، ص ۳۴ و ۳۵
۹. دایرة المعارف عقاید و مذاهب، ص ۱۷۹ و ۱۸۰
۱۰. عاشورا در سرزمین‌ها، ج ۱، ص ۳۳
۱۱. همان، ص ۴۵
۱۲. عاشورا در سرزمین‌ها، ج ۳، ص ۱۷ و ۱۸
۱۳. عاشورا در سرزمین‌ها، ج ۳، ص ۳۶ و ۳۷
۱۴. همان، ص ۳۲ و ۳۱
۱۵. جهان اسلام، مرتضی اسعدی، ج ۲، ص ۲۸۶
۱۶. روزنامه بنی یوزل، ۷۵/۳/۹
۱۷. عاشورا در سرزمین‌ها، ج ۲، ص ۱۳ تا ۱۷
۱۸. عزاداری سنتی شیعیان، ج ۲، خلاصه ص ۸۵۴ تا ۸۶۵

پس از مداحی، سینه زنی، نوحه خوانی و سخنرانی، نماز جماعت برگزار می‌گردد و در پایان حاضران اطعام می‌شوند.^(۱۴)

● عاشورا در ترکیه

برخی از منابع حدود یک سوم از کل کردهای ساکن ترکیه را شیعه یا علوی می‌دانند و بعضی دیگر علویون ترکیه را بالغ بر بیست و پنج درصد یعنی یک چهارم سکنه ترکیه می‌دانند.^(۱۵) همایش شیعیان در محرم و عاشورا در مناطق و شهرهای مختلف ترکیه از جمله میدان عاشورای زینییه در منطقه «هالکالی» استانبول، مسجد امام حسین منطقه «کایشلی داغی» ناحیه «قاضی کوی» و مسجد «سیداحمد دره‌سی» منطقه «کوشویلو» نشانگر کثرت جمعیت علویون و جعفری مذهبیان است. آن‌ها از اول تا دهم محرم لباس سیاه بر تن می‌کنند و برای گرمی داشت یاد و خاطره شهدای کربلا به عزاداری می‌پردازند و در مقابل همدیگر می‌ایستند و شروع به سینه زنی و زنجیر زنی می‌کنند و بسیاری از عزاداران، پیراهن سفیدی روی لباس مشکی خود می‌پوشند که به معنی کفن است و نوارهایی از پارچه‌های سبز و قرمز بر پیشانی می‌بندند. پس از مراسم سینه زنی و عزاداری، از سخنان رهبر شیعیان ترکیه بهره می‌برند و سپس نمایش تمثیلی (تعزیه) از حادثه کربلا بر بالای یک تپه شنی به مورد اجرا در می‌آید.^(۱۶)

● محرم و صفر در بحرین

اکثر جمعیت بحرین شیعه و از کشورهای ایران، هند، پاکستان، مصر و عمان به این مجمع الجزایر مهاجرت کرده‌اند و در اجرای مراسم سینه زنی، زنجیر زنی و تعزیه خوانی (شبیه خوانی) به سبک کشور خودشان اقدام می‌کنند. اکثر عزاداران حسینی در روزها و شب‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم محرم، در دسته‌های منظم در کوچه‌ها و خیابان‌های بحرین در حالی که پیشاپیش آن‌ها پرچم‌های سیاه و شعارهای عاشورا حمل می‌شود، به حرکت در می‌آیند و بانواختن سنج و دمام - و بعضاً اسب‌های سیاه پوش به صورت ذوالجناح امام، به سینه زنی می‌پردازند. روزهای تاسوعا و عاشورا در بحرین تعطیل رسمی است. در بحرین برای «حسینیه» اصطلاح «ماتم» به کار برده می‌شود که «شیعیان مراسم اجتماعی، اعیاد مذهبی و حتی مراسم عروسی فرزندان‌شان را در سه هزار حسینیه کوچک و بزرگ برگزار می‌کنند.^(۱۷)

شیعیان ایرانی و پاکستانی و افغانی بیشترین عزاداران را تشکیل می‌دهند که برخی از آنان از شهرهای اطراف آلمان که تا چهارصد کیلومتر با مرکز اسلامی هامبورگ فاصله دارد، شرکت می‌کنند و تا صبح در آن‌جا به عزاداری می‌پردازند.

● محرم در بلژیک

مراسم عاشورا در بین شیعیان بلژیک به صورت کاملاً طبیعی و بدون خرافه اجرا می‌شود. بعضی از آن‌ها در مسجدالرضا و برخی با اجاره مکان‌هایی مختلف (تحت عنوان حسینیه) و شیعیان عراقی در شهر «آنورس» در یک منزل شخصی گرد هم می‌آیند و به سینه زنی و نوحه خوانی می‌پردازند.

به طور کلی فرهنگ عاشورا و گرمی داشت آن، در بین شیعیان روح تازه‌ای دمیده و خصوصاً در سال‌های اخیر عزاداری آن‌ها به سبک عزاداری و نوحه سرایی اعراب ایرانی الاصل است.^(۱۲)

● محرم در یونان

مراسم عاشورا به وسیله شیعیان پاکستانی در منازلشان و توسط سفارت ایران در محل سفارت‌خانه برگزار می‌شود و شیعیان در مراسم عزاداری یکدیگر شرکت می‌کنند.^(۱۳)

● محرم در دانمارک

حدود چهل هزار شیعه در دانمارک زندگی می‌کنند. این کشور بر خلاف برخی کشورهای دیگر، مشوق مؤسسان مراکز فرهنگی است و هفتاد درصد هزینه مدرسه سازی، کتابخانه، مراکز آموزشی، مسجد و حسینیه را می‌پردازد. مراسم عزای حسینی در نه مرکز اسلامی با نام‌های زیر اجرا می‌شود:

- ۱- دارالحسین
- ۲- مؤسسه دارالحسین
- ۳- حسینیه ایرانیان
- ۴- حسینیه شهید صدر
- ۵- مرکز فرهنگی لبنانی‌ها
- ۶- حسینیه مرکز جعفری
- ۷- حسینیه مصلی الایمان
- ۸- حسینیه افغانه
- ۹- حسینیه شیرازی

● عاشورا در پرتغال

شیعیان همه ساله مراسم تاسوعا و عاشورا و شام غریبان را در محل «محفل شیعیان امام زمان (عج) در شهر «آلما» واقع در «لیسبون» برگزار می‌کنند. در این مراسم